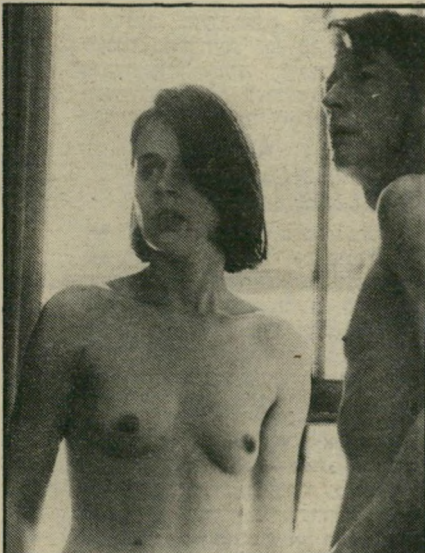

עורר-הדין היהודי מארווין רוזנבלום ישב וחי לפני חמש שנים: מה הוא התאריך הבא שכדאי לחגוג באמצעות סרט? חגיגות מאתיים השנה של ארצות הברית חלפו. שנת 2000 עוד רחוקה. מה נותר? כמובן, שנת 1984. השנה שהיא הסמל לעולם העתיד. בגלל הספר שכתב פעם ג'ורג' אורוול. מה אם כן מתאים יותר. מהפקת סרט לפי הספר?

רוזנבלום ניגש מייד למלאכה. אבל עד מהרה הסתבר לו שזה לא קל כל-כך. אלמנתו של אורוול, סוניה, שנישאה לסופר זמן קצר לפני מותו, זעמה עריין על העיבוד הראשון לקולנוע שעשו מן הספר הזה. לפני קרוב ל-30 שנה (עם ארמונד אוברין כתפקיד הראשי). בזמנו הכריזה כבר שלא תרשה עוד לאיש מן העולם המושחת הזה של הסרטים לגעת בספר של בעלה.

רוזנבלום לא התייאש. שנה תמימה הפציץ את כל מקורביו של סוניה אורוול ואותה עצמה. במכתבים, שבהם הכטיח כי כוונתו רצינית והוא מוכן להסכים לכל התנאים שהיא תתנה. הוא טרח וחקר את כל מה שכתב אורוול אי-פעם. למד אצל מרצה באוניברסיטת שיקגו, שהתמחה בכתיבת הסופר הבריטי, וכאשר נקבע לו פגישה, כסופר של דבר, עם האלמנה, אחרי שנה. הוא הגיע ללונדון כשהוא משגן לעצמו בעליפה כל מה שירד בנשוא.

כאשר פגשתי בה, הייתי מוכן לכל. הייתי משוכנע שתערוך לי 'מיבחן כדי לבדוק את רצינותי ותנסה להפיל אותי כפח. חשדתי שאם תאמר משהו על מזג-האוויר, אצטרך מייד לשלוף

ג'ון הארט וסוניה המילטון ב-1984 קופולה לא רצה

מן המותן את התשובה ולומר: האם אורוול לא כתב פעם, כמדרומה לי בשנת 1940, מאמר על מזג-האוויר בלונדון?

שיעורי-הביהת עורו. סוניה אורוול השתכנעה שמארווין רוזנבלום הוא איש רציני לכל דבר, והתנגדותה נחלשה כלשהו. או דרשה, תמורת הרשות שתיתן לעבד את הספר, את זכות הביקורת הסופית על המוצר. רוזנבלום כמעט התייאש. עד אשר הסכים לכלול, בחוזה הסופי, סעיף האומר שהוא מתחייב, 'לעשות את כל המאמצים כדי שלא יהיו בסרט אפקטים בנוסח מילחמת הכוכבים או אודיסיאה בחלל. ולא ירשה לפעלולים להעפיל על הנושא ועל המסר של הספר.'

ימים אחדים לאחר מכן התבשר, שסוניה אורוול מוכנה לחתום על החוזה. אבל עדיין חשש שיהיה מי שיהיטוף לו את פרי מאמציו מתחת לאף. 'מה הייתי עושה אילו הופיע קופולה ברגע האחרון והציע סכום גבוה יותר מכפי שאני הצעתי? מייד עליתי למטוס וטסתי ללונדון. כדי להכתיב שיהוכיחו לא יישטמו מידיו.'

כאשר הגיע ללונדון, בסוף שנת 1980, סוניה אורוול הייתה במצב אנוש, בבית-חולים, ותישעה ימים לאחר שחתמה על החוזה, הלכה לעולמה. בדיעבד, הסתבר, שלא צריך היה לחשוש מקופולה. כשהוכיחו היו בידיו, פנה אליו רוזנבלום והציע לו לביים את הסרט. אבל קופולה סירב. כמוהו עשו גם האל אשבי ומילוש פורמן. בסופו של דבר, הבימאי שנבחר היה מייקל ראדפורד. צעיר בריטי בעל נסיון ניכר בטלוויזיה, שעשה קודם לכן רק סרט עלילתי אחד, זמן אחר מקום אחר.

ביקור בגן-עדן

צרות בגן עדן (דקל תליאביב, ארצות-הברית) - אחרי 52 שנים אפשר עדיין לשלוח את כל מי שמתיימר לעשות היום קולנוע, שילמד קצת מה זה עידון ואינטליגנציה מן הסרט הישן הזה. העלילה אינה אלא מהתלה על שני נגבים אלגנטיים, גבר ואשה, ועל אלמנתו העשירה של מיליונר צרפתי. המנסה לאמץ לעצמה את הנוכל המקסים. זה מתחיל בוונציה. זה נמשך בפאריס. ובעצם ברור מעל לכל ספק שהכל צולם בתוך אולפן. אבל שפע הרעיונות הניתזים מכל סצנה בסרט הוא חגיגה לכל מי שאוהב קולנוע.

לדוגמה: סצנת הפתיחה שבה גונדולה אוספת אשפה בוונציה, ופועל-הנקיון מזמר בקול גדול, 'או סולה מיאו'. הכל לכאורה הגיוני: בוונציה צריך לאסוף אשפה בעזרת סירה, ומשיקי הגונדולות ידועים כחיבתם לשירה. אבל גונדולה הרי מתקשרת אוטומטית ללילות-ירח רומנטיים, ודאי שלא לפחי זבל. ואיך אפשר לשיר על שמש יקרה שלי' בחצות-הלילה? הסצנה הבאה: תייר מתעורר מן העלפון בו היה שרוי ומגלה שהוא נשדד. המצלמה יוצאת מבעד לחלון, עוברת על-פני הבניין, אל מעבר לפינה, נכנסת בסופו של דבר למירפסת אחרת. שם ניצב איש בלבוס מהודר, מזמין מן המלצר הראשי אלוחת-ערב מעודנת. הוא רוצה שמפניה, קאוויאר, וירח בשמיים. המלצר רושם הכל כמרוטרטו. גם את הירח ואחר כך.

הרבט מארשל מרים הופקינס וקיי פראנסיס

בתנועת יד קטנה, מסיר עלה מדש מעילו של הגנטלמן. שום דבר לא נאמר בפירוש, אבל מאחר שאין צמחים על המירפסת, וקודם לכן ראינו שוד, ובדרך מן החדר של הנשדד לחדר של הסועד עברה המצלמה על פני עץ שעליו דומים. המסקנה מתבקשת מאליה. אין טעם להרחיב עוד בדיבור. לחובבי קולנוע טוב זהו סרט חובה.

צבא הצלליות

זעם ותהילה (רב-חן, תליאביב, ישראל) - בעת הדמסת שורות אלה כבר יהדהד באוויר ויכוח ציבורי שיקום נוכח הזיכרונות המסוגגים שסרט זה יעורר. מסוגגים. מאחר שישנם שיזעמו על שאליבא דסירטו של אבי נשר, היתה מחתרת אחת בלבד, לח"י, ואילו אצל והוגה לא היו בעולם. אחרים יתרימו על התהילה ויתריסו שסוף-סוף הגיע תורם של החיילים ה' אלמוניים לזכות בה. אחרי שבמשך שנים יצא שמש ללעז, אבל בלהט הוויכוח לא יבחינו רבים כי הסרט כמעט שאינו דן במהותה, באופיה ובתרומתה של לח"י למה שנוהגים לכנות תקומת ישראל' ולהיסטוריה של העם הזה. שכן, נדמה שה' בימאי בחר לו את סיפורו של תא-מחתרת בירושלים ב-1942 כתירוץ למותחן פוליטי מסוגנן. הוא בחר לו ריפוד היסטורי מרתק וציבעוני ביותר לסיפור הצופן בתוכו אלימות, טירוף, מיתוס וגבורה. שכולם ערכים של יוסי'ים במציאות הישר-אלית. ובעוד כל אלה מתאחדים למלאכה קולנועית יפה, אחידה ומסוגגנת (שבח לצילומי דויד גורפינקל), מתגלה החולשה בתוכנה של התבנית המבריקה.

התירגולים המתמידים לפעולה שתוכנה ותולדותיה אינם ברורים כל הצורך, אינם יוצרים מתח. הדמויות המשורטטות יותר כדגמים לאנשים ולא כאנשים של בשר ודם, אינן סוח' פות את הצופה בפועל, סיפור אחד לפחות אין לו סוף (סיפור

רוני פינקוביץ: טכניקה יש, אופי אין

המלשין). ולסיפורי האהבה אין בשר. מילה על השחקנים: כולם כתגליות חדשות עשו כמיטבם, ואין זה משנה כלל אם לשם כך היה צריך להושיבם ממש בתנאי מחתרת או לאו. התוצאה סבירה מבחינה טכנית, אבל לא יותר מזה. חבל שאי-אפשר להתרגש באמת. להוריד דימעה הגונה או אפילו להרים אגרוף בועם.

פרסומת לטאהיטי

הבאוונטי (אורלן, תליאביב, ארצות-הברית) - זאת הגירסה הקול' נועית הרביעית לסיפור המפורסם, בן המאתיים שנה, על הפלגת ה' ספינה באוונטי מאנגליה (בשנת 1787). בדרך לטאהיטי, ועל מרד המלחים שפרץ בה. הגישה הקלאסית לנושא הזה הציגה את קפטן בליי, קברניט הספינה, כמיפלצת רודנית, וצ'ארלס לוטון הפך את התפקיד הזה בזמנו לחיננה, בסרט של מראנק לויד. לעומתו, פלצ'ר קריסטיאן, הסגן שנחלץ לעזרתם של המלחים המעונים, הוא גיבור רומנטי יפה-תואר, וגם הדמות של קלארק גיבלי מן הסרט של לויד הפכה לאב-טיפוס.

אם אין מוזכרים את הגירסה הראשונה של סרט זה, שבה הופיע ארול פלין, שהיה עדיין אלמוני, באוסטרליה, הרי זה משום שהסרט הוצא מן ההמצה עוד בשנת 1935, כאשר מ-ר-מ הפיקה את סירטו של לויד. ואם מתעלמים מן הגירסה השלישית, זה משום ששינויותיו של מאלון בראנדו הפכו את הסרט לאחת הקאטסטרופות המיסטריות והאמנותיות הגדולות בתולדות הוליווד.

השינוי היקרי, הפעם, הוא בכך שאין עוד נבלים וגיבורים בסיפור. בליי אינו עוד מיפלצת, אלא קברניט קפדן, טירון בעמדת פיקוד, שאולי מתוך מידה מסויימת של חוסר-ביטחון דורש מישמעת מוגזמת במיקצת, אבל בשום פנים ואופן אינו

מל גיבסון: כתובת קעקע, מטאהיטי באהבה

מתעלל באנשיו. קריסטיאן, לעומתו, הוא טיפוס חלש אופי, המתאהב בילידת טאהיטי, ואם הוא מורד נגד מפקדו, זה לא מעט משום שאינו רוצה לנתק עימה את הקשרים. הכל קורקטי ומסודר בסרט זה, הפקה נאה וציבעונית המציגה את כל הסיפור במבט לאחור, כאשר נקודת המוצא היא המישפט שנערך בליוי עם שובו לאנגליה. מאחר שה' סיפור מוכר, נותר מעט מאוד מקום למתח או לדראמה.